

42 Ringarhultsån

Ringarhultsån slingrar sig fram genom skog, våtmarker och öppna hagmarker. Åns barrskogsomgärdade strömsträckor för tankarna till Norrlands forsande älvar. Här, i skuggan från träden i åkanten, växer den ovanliga ormbunken safsa. Ringarhultsåns stränder är den enda växtplatsen i Östergötland för den ovanliga ormbunken. Växtlokalen är känd sedan 1860-talet. Safsan är den enda arten i sin familj i Sverige och har ett omisskänligt utseende.

Den s k Flogvägen som är skyltad från vägen mellan Degerön och Hättorp, leder över ån där safsan förekommer i stora bestånd. Längs åns näringsrika stränder, som här omges av svamp- och bärrik barrskog, växer också tibast och getrams. Vintertid finns god chans att få se strömstare hoppandes bland stenarna i de långa ström- och forssträckorna. Härifrån är det inte långt till den geologiskt intressanta sjön Flogan norr om ån. Flogan saknar synligt in- eller utlopp och torkar därför ut sommartid. Skillnaden mellan sommarens och vårens vattenstånd kan vara upp till två meter. Terrängen i och omkring vattensamlingen är rik på block och stora hållar.

I mitten av varje tuva har safsan ett separat gulbrunt blad fullt med sporer.

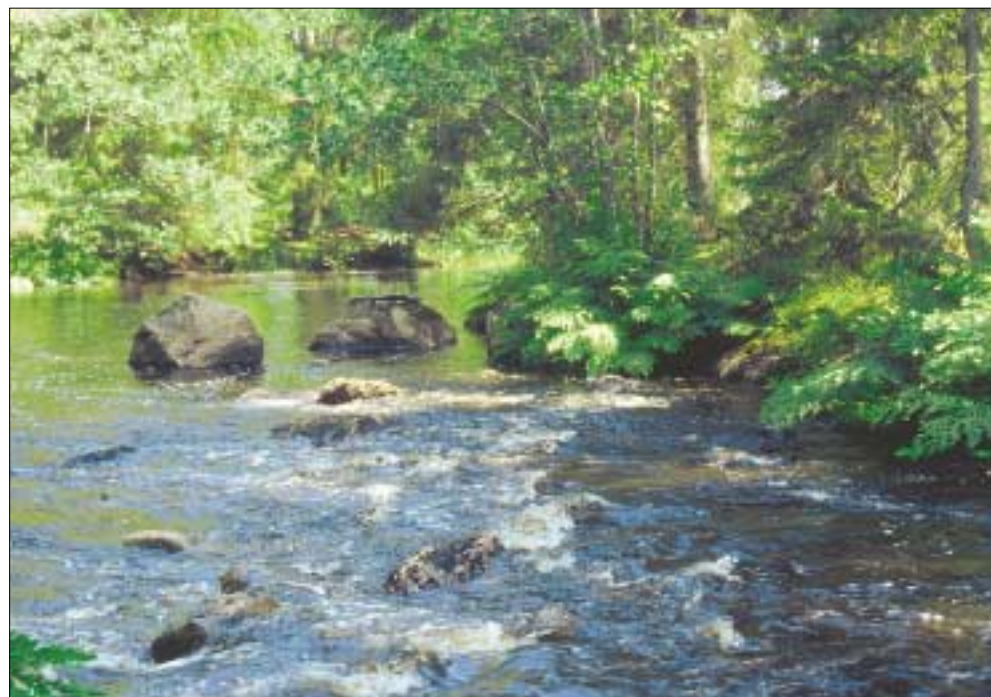

Ringarhultsån slingrar sig genom hagmarkerna vid Å.

Ett mindre bestånd av safsa växer österut vid gården Å. Här ringlar sig ån fram genom ett ljust och vackert odlingslandskap. Fläckvis växer en karakteristisk hagmarkflora med arter som stagg, liten blåklocka, blodrot, ängsvädd, kärringtand och bockrot. Stagg är ett gräs som av Linné beskrevs som "ett kort och för lantmannen förtretligt gräs, som både liksom gäckar och slöar lien". Korna tycker inte heller om gräset som som är hårt och smaklöst.

Forsarna kantas av stora bestånd av safsa.

43 Godegårds säteri

Godegårds Säteri kan ståta med en engelsk park anlagd av 1700-talets främsta trädgårdsarkitekt, F M Piper. Isälvsmaterial har bildat ett kuperat åsnät i den trädbevuxna parken, som kanske har sett sina mest glansfyllda dagar. På en hög kulle tronar dock fortfarande lusthuset "Lustigkulle" i kinesisk rokokostil. Nedanför kullen kan en lång allé skönjas vars grova träd bildar en grönskande perlarsal. I parkens grova ekar lever flera ovanliga skalbaggsarter tillsammans med sällsynta lavar som trivs på trädens grova bark. I parken trivs också krollilja och ramslök.

Miljön kring säteriet med den gamla kvarndammen, gamla byggnader och grova, ihåliga träd gör området värdefullt för fladdermöss. Här lever sex av Mellansveriges 13 regelbundet påträffade arter. Fladdermössen, som sedan medeltiden förknipats med onda krafter, är nattaktiva däggdjur. Födan lokaliserar med hjälp av hörfrekventa skrik som studsar mot mygg och nattfjärilar och andra småkryp. Kring Godegårds säteri lever bl a de lite ovanligare arterna stor fladdermus och fransfladdermus.

Godegårds bergslags historia går tillbaka till medeltiden men brukets storhetsperiod inföll under 1700- och 1800-talen. Bruket lades ner 1896.

Betande djur håller landskapet öppet.

Vid Ånshult finns chans att höra den sällsynta kornknarren.

Godegårds ån 44

Godegårdsån och DeGeersforsån slingrar sig fram i en bred dalgång genom ett småskaligt landskap. Småvägar inbjuder till cykelutflykter genom den vackra dalgången.

Godegårdsån meandrar fram kantad av betesmarker, lövkärr och åkermark. Vid Ånga och Åbylund finns tydliga spår efter åns tidigare förlopp i form av forna strandvallar och avsnörda meanderbågar, s k korvsjöar. Från Ånshult har man en god överblick över deGeersforsån som här kantas av öppna mader med häckande trana. Vid Ånshult finns även chans att höra den sällsynta kornknarren.

Från ekhagen i höjd med Godegårds Säteri får man en bra bild över bäverns landskap. Här har bäverns dämmen översvämmat närliggande skogsmark vilket resulterat i stora områden med död björk- och alskog. Här trivs många fåglar, bl a den mindre hackspetten som minskat i antal de senaste åren på grund av brist på död ved där den söker sin föda.

Bäverns arbete syns längs med hela ån

45 Bredsjömossen

Bredsjömossen intill Bredsjön norr om Godegård inbjuder till rogivande strövtåg i vacker natur. Den vidsträckta myren som bildades vid en sjösänkning är en av de största och mest värdefulla i länet. På små djurstigar tar man sig fram på mossen, t ex norrifrån längs med Bredsjön. Mossen upplevs också bra på skidor under vinterhalvåret. Området har ett rikt fågelliv med arter som sparvuggla, stjärtmes, orre, trana, storlom och nötkräka.

Till mossens typiska myrvegetation hör det köttätande sileshåret. Sileshåret kompenserar den näringsfattiga miljön på mossen genom sin förmåga att fånga insekter med sina klibbiga, behårade blad. Den klibbiga vätskan hjälper till vid sileshårets matsmältning.

Bredsjöns vattennivå har nyligen sänkts.

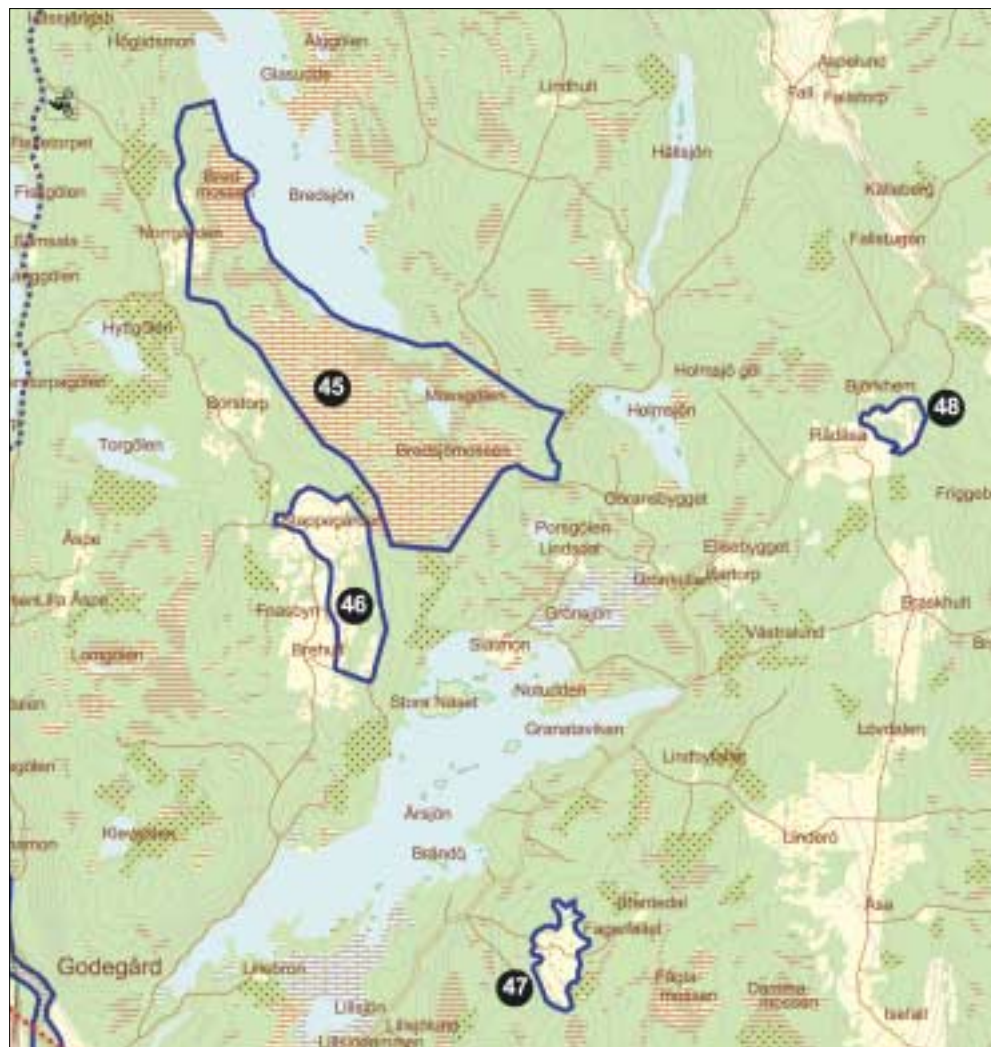

Sileshår, långt ifrån vegetarian!

Rika bärar finns gott om hjortron på mossen.

Den södra delen av Bredsjömossen har kyrkan undantagit från skogsbruk. Här får naturen numera utvecklas fritt men spår finns från tidigare skogsbruk, torvtäkt och myrslätter. Genom området leder också ett stort dike, den s k De Geerska graven, som grävdes under 1700-talet. Detta var ett försök att leda vattnet från Bredsjön mot Årsjön, reservoar åt bruket i Godegård, som var i behov av mer vatten. Över mossen gick tidigare en spångad s k kyrkstig. Än idag kan man träffa på spänger som sjunkit och konserverats i mossmarken. Den lite större kyrkvägen kan fortfarande följas genom de södra delarna av mossen.

46 Stappegården

Fnasbyn och Stappegården ligger över högsta kustlinjen, dvs den högsta nivå som vattnet nådde efter inlandsisens avsmältning. Markerna kring gårdarna har alltså aldrig legat under vatten. På denna nivå är åker- och betesmark ovanligt. Här finns dock frodiga gräsmarker i skarp kontrast till den karga Bredsjömossen som skymtar bortom hagmarkerna.

Odlingsrösen med hasselbuketter och stengärdesgårdar ger karaktär åt delar av hagmarken tillsammans med en porlande bäck och en näckrosbevuxen damm. I hagmarken trängs svinrot med prästkrage och gökärt, slättergubbe med stagg och jungfrulin. I fuktigare partier växer en av våra mest folkära växter, smörbollen. Daldockor, bullerblomster och ängabollar är några av de namn som används runt om i landet. För den fågelintresserade finns mycket att upptäcka. Här finns stenknäck, dubbeltrast, svarhätta, mindre hackspett och spillkråka. I maj hörs gökens rop över nejden.

*Kärt barn har många namn.
Smörbollar eller daldocka.*

Parkering är möjlig vid vägskälet norr om gårdarna. På en gammal fägata tar man sig ut i hagmarken.

*En av kommunens grävsta ekar
med en omkrets på över sex
meter.*

Fagerfallet 47

Fagerfallets åkrar och hagmarker ligger inbäddade i skogen nordost om Godegård. Gården, som med sina många byggnader liknar en liten by, omges av ett öppet landskap som är unikt för kommunen.

Här finns ett småskaligt kulturlandskap med en mosaik av små åkrar, stora odlingsrösen, stengärdesgårdar och rika hagmarker som minner om äldre odlings-epoker. Spridda i markerna står blomstrande körsbär och aplar tillsammans med lönn, björk och en. Kring nästan helt överväxta stenar trängs arter som kattfot, jungfrulin och gökärt vilket är typiskt för äldre hagmarker. Den lilla ulliga kattfoten, med sina rosa, cylindriska honblommor och vita, nästan runda hanblommor blir en alltmer ovanlig syn i dagens landskap. Hagmarkernas artrikedom är stor och ger goda möjligheter till nya botaniska kunskaper!

I markerna kring Fagerfallet finns ett myllrande insektsliv. Här finns bl a gott om fjärilar med fantasieggande namn som svävfluglik dagsvärmare och svavelgul höfjäril.

*Kattfoten kallas också pigepattar
och harfötter.*

*Stenrösen vittnar om äldres
tidars odlarmödor.*

48 Rådåsa hagmark

Rådåsa hagmark är ett av kommunens allra vackraste smultronställen. Rådåsa utgör sinnebilden av den svenska sommarängen som blir allt svårare att hitta i det moderna jordbrukslandskapet. De öppna gräsmarkerna ligger i en östvärd sluttning och omgärdas av mörka skogar i skarp kontrast till den ljusa och blomstrande kohagen.

Mellan glest ställda hasselbuketter, enar och björkar växer svinrot, ängsskallra och smörbollar i de steniga sluttningarna. Här finns gott om kattfot, jungfrulin, jungfru Marie nycklar och nattviol. Kronan på verket är fältgentianan som minskat kraftigt i det svenska landskapet de senaste årtiondena. Fältgentianan som blommar i juni månad med blålila blommor, är inte helt enkel att upptäcka, trots att den vid Rådåsa förekommer i relativt stora mängder i nedre delen av den södra hagen.

I den stora betesfällan finns två, öppna långsmala partier som skiljs åt av ett litet skogsparti. Här växer typiska lundväxter såsom trolldruva, vårärt och tibast.

Nattviol uppskattas inte av kreaturen.

Om djuren försvinner växer hagmarken igen.

Gristorp 49

Gråfibbla.

Gristorp hembygdsgård på svenska flaggans dag.

Gristorp omgärdas av ett vackert kulturlandskap som på många sätt är typiskt för det alderdomliga odlingslandskapet. De mest bördiga, leriga sänkorna är uppodlade. På de lite högre belägna partierna breder gårdar och skogsmark ut sig. Mellan skog och åker ligger små hagmarker som betas av kor, får och hästar. I det småskaliga kulturlandskapet trivs göken som hörs ropa under försommaren från en trädtopp i skogsbrynet. I de blockrika hagmarkerna växer darrgräs, kattfot, jungfrulin och andra typiska ängs- och hagmarksväxter som minskar i det moderna jordbrukslandskapet.

Gristorp är ett gammalt knekttorp som numera disponeras och tidsenligt inretts av Norra Godegårds hembygdsgård. Den faluröda torpstugan har fått sitt namn av knekten Per Olufsson Gris, som var den första knekten i torpet i slutet av 1600-talet. Till platsen har även flyttats andra byggnader, bl a en smedja och Sveriges minsta ladugård som skymtar till höger om torpets knut.

50 Kärnskogsmossen

Kärnskogsmossen är en av södra Sveriges största öppna mossar. Den som tar sig hela vägen till kommunens allra nordligaste hörn får lön för mödan. Så snart bilmotorn tystnat slås man av myrens storlagenhet. Över den imponerande kalmossen som för tankarna till Norrlands vildmark, hörs storspovens ödsliga skrik, enkelbeckasinens brummande spelflykt, gässens kacklande och tranornas rop. På myren spelar i månadsskiftet april/maj ett trettiotal orrar, alldeles i närheten av Bergön. På mossen lever också grönbena, ängsplärka, fiskgjuse och ljungpipare. Under flyttningstider rastar sällsynt stenfalk, varfågel, hökuggla och andra rariteter på mossen.

Utsiktsplatsen på Bergön när man efter en kort promenad på vägen från parkeringsplatsen.

Bubblande orrspel i gryningen.

*Roslingens vackra latinska namn är *Andromeda polifolia*.*

Här och var på myren står klenvuxna tallar som även klär de torrare fastmarksholmarna. I maj månad lyser roslingens små rosa blommor upp det för övrigt grönbuna vegetationstäcket. Lite senare under sommaren ger tuvullens vita bollar karaktär åt myren. Här växer också den lilla oansenliga orkidén myggblomster och det mindre vanliga halvgräset brunag.

Kärnskogsmossen har en historia som militärt målområde för flygvapnet och man bör på grund av risk för blindgångare undvika promenader utanför markerade leder. Idag ägs marken av staten och planeras att omföras till naturreservat. Så småningom kommer en spängad led och ett centralt beläget fågeltorn att anläggas.

51 Skönnarbo

Skönnarboleden går genom Tyleskogen norr om Tjällmo i varierad natur. Den ca 10 km långa leden följer stigar och grusvägar med start vid Kristinefors. Med lämpliga skor och matsäck, bär- och svampkorg, finns goda möjligheter till fina natur- och kulturupplevelser under en eller flera dagar i området.

Kristinefors och Skönnarbo strax norr därom präglas av tidig industriell verksamhet. Längs det strömmande vattendraget mellan Skönnarbosjön och Annsjön har järnhantering pågått ända sedan 1300-talet. Lämningar från stångjärnshammare, kvarnar och smedjor finns fortfarande i området och ett av vattenhjulen har restaurerats. Informativa skyltar berättar om brukets glansperiod. Om flydda storhetstider med parker och alléer vittnar även de grova och grönskande lövträd som finns i området. Fågelsången är påfallande livfull om våren och vid samma tid lysar kabbelekan solgul i den fuktiga miljön. Vitsippor klär de lite torrare backarna kring det strömmande och forsande vattendraget.

Kabellekan lysar gul vid resterna av Skönnarbo gamla bruksmiljö.

Skönnarboleden är välmarkerad och lättgången.

De ihåliga träden och de många gamla byggnaderna lämpar sig bra för övernattande och övervintrande fladdermöss. Fyra arter lever i området, bl a den mindre vanliga arten stor fladdermus.

Från starten vid Kristinefors fortsätter vandringsleden genom blomsterrika hagmarker och in bland blåbärriset och de mossbeklädda stenarna i den omgivande barrskogen. Leden går förbi en gammal kolarkoja och flera fina rastplatser med möjlighet till bad och grillning. En del av leden går längs Skönnarbosjön. Inte sällan hörs storlommens ödsliga rop över sjön. Från Tyleklint har man en vacker utsikt över Annsjön och det omgivande landskapet. Intill leden söder om Kristinefors står fyra av kommunens allra grövsta ekar.

52 Trolleflod naturreservat

Trolleflods naturreservat gör skäl för namnet. Det är en stilla, trolsk stämning som råder i det urskogslika barrskogreservatet, som under lång tid klarat sig från större ingrepp från skogsbrukets röjsågar och avverkningssmaskiner. Mellan mossbeklädda stenar och lågor sipprar källvatten fram. Bland de många ovanliga mossorna i reservatet finns den säregna mossan grön sköldmossa. I området finns även hållmarker med krävande hänglavar, som vittnar om att vi befinner oss långt ifrån staden. Här växer bl a den rara, trassliga garnlaven.

I den kalkrika marken trivs blåsippa och särläka. Den senare användes förr, som namnet antyder, som dekott till särläkande medel. Den kalkrika marken uppskattas även av svampar. Inte mindre än 120 olika slags arter är funna i området.

I utkanten av reservatet norr om gården Långbron ligger en fin hagmark med bl a kattfot, fältgentiana och låsbräken. I ett gammalt dike finns gott om gran-spira som endast växer på ett fåtal platser i länet.

Grön sköldmossa består endast av ett sporhus på ett ca 2 cm långt skaft.

Följ väg 211 norr ut från Tjällmo. Sväng vänster på väg 51. Reservatet ligger i anslutning till väg 51.

Den döda veden myllrar av liv.

På naturens egna villkor

I syd- och mellansverige där människan redan tidigt i historien lämnade spår i skogen är begreppet urskog problematiskt. Mer eller mindre opåverkade skogspartier som i Trolleflod, på Lidsö eller Hålebergets branter, kallas istället urskogsliknande skog eller naturskog.

I naturskogen växer flera olika trädslag i varierande ålder. Vedlevande svampar, sk tickor, påskyndar det naturliga kretsloppets nedbrytande processer. Försvagade träd rötas och murknar långsamt inifrån. I naturskogen finns många omkullfallna och stående döda träd, sk lågor och torrakor. I ihåliga träd hittar hackspettar och ugglor lämpliga boplatser. Den döda veden ger livsrum och mat åt en mängd vedlevande insekter, i första hand skalbaggar. Mossor och lavar trivs på död ved liksom på barken av gamla träd. Marklevande mossor gynnas i det slutna skogsbeståndets fuktiga miljö.

Brandgynnade organismer kräver tvärtemot återkommande störningar. Många av den brända skogens organismer är idag mycket sällsynta eftersom skogsbränder numera bekämpas flitigt.

En ökad hänsyn i produktionsskogsbruket ger nytt hopp för många hotade arter. Genom att lämna torrträd, lågor och evighetsträd för fri utveckling skapas ett förråd av död ved i skogen. Särskilt värdefulla är gamla lövträd.

Mjuka kuddar av blåmossa.

Lunglav är en mycket krävande lav som kräver lång kontinuitet av gamla, grova lövträd i ljusöppna skogsmiljöer med konstant och hög luftfuktighet.

53 Lidsö lövurskog

Vårärten är en god indikator på näringsrik lövskog.

Storvuxen lind, ek, asp, gran och tall bildar på Lidsö en skog där många av träden är gamla och grova. Döda träd står som skorstenar med avbrutna toppar och vägen spärras av omkullfallna, mossbevuxna trädstammar.

Störningskänsliga arter som kandelabersvamp, lunglav, stor aspticka och tandrot vittnar om att lidskogen kring Lidsös branter sett ut som den gör idag sedan lång tid tillbaka. Den högväxta men skira tandroten breder ut sig med stora bestånd på halvön. Den ser ut att bäst passa hemma i en välansad rabatt och står i skarp kontrast till den för övrigt vildvuxna miljön. Här växer även andra mindre vanliga arter som trolldruva och vårärt.

Halvön Lidsö, som delvis tidigare utnyttjats som betesmark, bestod så sent som på 1800-talet av två öar, Lidsö och Hovetorpsö. På Hovetorpsö fanns i början av 1900-talet åker och äng. Vidkroniga, döende ekar antyder att skogen i vissa delar varit betydligt luckigare och ljusare.

Över sjön Lien hörs inte sällan storlommens ödsliga skrik och gökens rop från hagmarkerna kring Lid.

Tandrotens blanksvarta groddknoppar grov omedelbart då de faller till marken.

Lidsös djungellika lövskog liknar ingen annan miljö i kommunen.

Perkils kättil 54

Perkils kättil, en av Sveriges största jättegrytor, ligger inbäddad i barrskogen norr om Tjällmo i närheten av Annsjön. Den imponerande kitteln, som idag är vattenfylld, ger ett bottenlöst intryck likt ingången till jordens inre.

Grytan bildades under slutet av istiden av en roterande sten som borrades ner i berggrunden av det forsande vattnet. Jättegrytan är 12 meter djup

och som bredast 4 meter.

Vid ett par tillfällen har grytan tömts på sitt innehåll.

Det första försöket att tömma kitteln gjordes

på 1920-1930-talet. Den senaste tömningen gjordes

av Östgöta grottklubb åren 1967 - 68. Kantiga block,

rundade stenar, sand och grus togs upp ur grytan

och först därefter fick man klart för sig vilka gigantiska

dimensioner kitteln hade. Kitteln tömdes för hand på

totalt 90 ton material som idag ligger kring grytan.

Förr i tiden ansågs jättegrytorna vara skapelser av stora jättar eller troll. I kitteln tillagades jättarnas mat i enorma portioner. Namnet Perkils kättil härstammar sannolikt från finskan och antyder att det funnits finsk befolkning i området som namngivit jättegrytan.

Jättegrytan Perkils kättil är 12 m djup.

Ordlista

Drumlin Limpformad rygg uppbyggd av morän i isrörelsens riktning.

Dödis Stora ismassor som brutits loss från inlandsisen.

Dödisgrop Bildas när dödisen smält.

Dödislandskap Ryggar och kullar av morän som bildats mellan dödis.

Flyttblock Stenblock som transporterats av inlandsisen.

Fornborg Försvarsanläggning av stenmur med överbyggnad av trä, ofta från järnåldern.

Fångstgrop Jaktmetod som använts under lång tid för att fånga vilt.

Förkastning Förskjutning i höjddled av stora berggrundsblock i sprickzoner efter kraftiga rörelser i jordskorpan.

Förkastningsbrant Brant bildad av en förkastning.

Gravsänka Sänka bildad i samband med förkastning.

Hamling Lövbeskärning som använts för att öka djurens vinterfoder.

Hävd Skötsel i form av bete eller slätter.

Istidsrelikt Organism (anpassad till ett kallare klimat) som levt kvar i landskapet sedan tundratiden efter den senaste istiden.

Isälvsmaterial Rundslipat material som transporterats, sorterats och avlagrats av en isälv.

Jättegryta Rund fördjupning i berg, utsvarvad av vattnets erosionskraft tillsammans med roterande stenar och grus.

Kalktuff Porös bergart som bildas av utfällningar från kalkhaltigt vatten.

Klappersten Vågslipade och sorterade stenar.

Klorofyll Växternas gröna färgämne.

Konglomerat Bergart bestående av större och mindre bergartsfragment ihopkittade med något som kan liknas vid ett murbruk.

Lund Lövskog på rika jordar uppvuxen på fd ängsmark, ofta med ett välutbildat buskskikt av t ex hassel.

Mad Fuktig gräsmark/äng intill sjö eller vattendrag.

Meandring Slingra kraftigt, uppträder oftast i samband med lugnflytande vattendrag på finkorniga jordar.

Morän Kantig och osorterad jordart som transporterats och avlagrats av inlandsisen.

Nyckelbiotop Skogsbestånd med förutsättning att hysa sällsynta arter.

Odlingsröse Stenhög som röjts bort från åkeryta.

Pollinera Befrukta genom att överföra pollen från hanblomma till honblomma.

Randdelta Sand och grus som transporterats av isälvar och avsatts som plana ytor framför en stillastående iskant.

Ravin V-formad dal formad av vattendrag i lösa jordlager.

Reproduktionsområde Plats där en art fortplantar sig.

Rokoko Stilepok inom konst, interiör mm på 1700-talet.

Rullstensås Långsträckt ås i isrörelsens riktning uppbyggd av isälvsmaterial.

Strandhak Markering i jordtäcknet som bildats då vågor sköljt ur finare material och kvarlämnat större block.

Strandsporre Bågformig landtunga av material som transporterats av vattenströmmar längs med en strand och avsatts på läsidan av en ö eller udde.

Surbrunn Hälsobrunn med kolsyrehaltigt vatten.

Visingsöformationen Bergartserie bildad för 700-850 milj. år sedan. Består av sandsten, konglomerat, lerskiffer och kalksten.

Vitfågel Måsfåglar, t ex måsar, tärnor och trutar.

Guide till naturen är producerad av Motala kommun. Text & huvudfotograf Anna Elf.

Projektledning: Marie Kristoffersson
Faktaundersökning av text: Hans Liman (biologi), Carin Claréus (kultur) samt Hans G Johansson (geologi)
Kartmaterial: Christina Berglind, kommunlantmäteriet
Illustrationer: Naturcentrum AB i Stenungsund sid 10, 13 och 14, Liselott Öhman sid 74.
Underlagsmaterial geologiska kartor: Berg och jord i nordvästra Östergötland av Karl-Erik Perhans (1988) Naturvårdsprogram Motala kommun, kart- och objektsdelen Sveriges Nationalatlas Berg och jord (1998) Jordartskartan Linköping NV med beskrivning av Hans G. Johansson (1976)
Grafiskproduktion: Text & Bild i Motala AB i samverkan med Marie Kristoffersson och Carl Selling.

Övriga fotografier är tagna av *Anne-Maj Clarmo sid 31, Bo Johansson sid 22, 60, 64, Carin Elf sid 34, 44, 74, Carl Selling sid 46, Ekobild sid 43, 62, Ewa Nordlöw sid 28, Gunnar Myrhe sid 11, 25, 29, 45, 88, 90, 100, Hasse Schröder sid 30, 71, Henry Persson sid 86, Johan Cruse sid 23, Jens Johannesson sid 104, Johanna Olsson sid 23, Kurt Adolfsson orre omslag, Lisa Nestorsson sid 7, 27, 28, 113, LIWE sid 8, 17, 68, 85, 97, Liselott Öhman sid 74, Marie Kristoffersson sid 18, Maria Taberman sid 61, Naturbild sid 31, 70, Vincent Munier/Naturbild sid 92, Naturcentrum sid 10, 13, 14, Oskar Kindwall sid 61, Peter Dahlström sid 19, Peter Jern, sid 64, 65, 76, 92, 98, Svante Hultengren/ Naturcentrum sid 50, 105, Tero Niemi sid 44, 52, 67, 71, 87, Tommy Svensson sid 2, 32, 53, 66, Åke Svensson sid 13, 34, 35, 41, 69, 69, 92, 107*

© Motala kommun 2003

Ekonomiskt stöd har givits från Östgötastiftelsen – Natur och Fritid.

Besökare i Motala kommun

Med "Guiden till naturen i Motala kommun" i handen planerar du lätt för en spännande båttur på Göta kanal och Vättern eller hittar bästa vägvalet för aktiva nöjen som fiske, långfärdsskridsko, kajak och cykling. På flera platser kan man hyra islandshästar och uppleva naturen från hästryggen. Kombinera gärna naturupplevelserna med ett besök på något av våra fina museer. Variera med en lat dag på stranden vid norra Europas största insjöbad Varamon eller hitta en egen liten strand.

Följ med på en guidad tur i naturen eller gå på promenad i historiens Motala. Med Motalaguiderna kan du följa i von Platens fotspår eller uppleva Gamla Motala verkstad. På vägen utmed kanal-

en läser du om de unika naturvärdena utmed Sveriges längsta allé. Om du vågar så satsa på att se Motala med omnejd från den 120 meter höga radio-masten. Klättringen ger rik lön för mödan med en hänförande utsikt över östgötaslätten och Vättern ner till Omberg.

I Motala kommun finns aktiviteter och upplevelser för alla åldrar och smakriktningar! Bra boende erbjuds på hotell, pensionat eller som eget stug-boende, vandrarhem eller camping.

För mera information om aktiviteter, uthyrningsställen och boende är du välkommen att kontakta Turistbyrån.

VARMT VÄLKOMMEN TILL MOTALA KOMMUN!

Motala Turistbyrå

Telefon 0141-22 52 54

Besöksadress: Hamnen Motala

www.motala.se och klicka dig fram till turism.

